

SZÖVEG –
AYHAN GÖKHAN

KÉP –
KATONA LÁSZLÓ

AKI A KULTÚRÁT FELESLEGESNEK TARTJA, AZ AZ EMBERISÉG ELLENSÉGE

Vörös István író, költő, műfordító, a *Vigilia* folyóirat szerkesztője, egyetemi tanár, évekig tartott kreatív írás kurzust a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karán *Lackfi Jánossal* közösen. Vele beszélgettünk a művészet fontosságáról, hitről, bálnaénekről és gyerekirodalomról.

- ◆ – **Hogy érzi magát magánemberként és költőként, melyik a védteletlenebb, a védettebb?**
  - Az írás folyamatában a bezáródás mint szükségesség jelenik meg. Én bárhol, bármilyen körülmények között képes vagyok írni, jelképes értelemben betapasztom a fülem, a külvilág kizárva. Természetesen ez nem véd meg a társadalmi folyamatoktól, attól elsősorban, hogy bármikor megtörténhet a mindenkit elsöprő katasztrófa. Környezetvédelmi kérdéseken nagyon hamar felháborodom, foglalkoztat a téma, a bolygó védelme, például évekig abszolút vegán étkezést folytattam.
- **Inspirálják a világ adta új témák?**
  - A művészet évszázadok óta a nagy témáiból él, ez ma sincs másképp. Az aktuális témákhoz vissza-visszatérek, írok róluk. Az ember azt látja, hogy az irodalomnak feladata van, a világ kérdéseket tesz fel, és a művész dolga, hogy azokra válaszoljon. Ez nem mindig kellemes. Foglalkoztat bizonyos állatok nyelvének a megírása. Kiváló ének-művészek az énekes madarak, állítólag nagy eposzokat énekelnek a bálnák. Komoly ambícióm lenne egy bálna által énekelt eposzt magyar nyelvre lefordítani. Különbösen az elmúlt időszakban született egy-egy bálnaversem.

Az emberi létezés alapvető szüksége az önkifejezés.

– Költőként melyik korban érezné otthonosan magát?

– A klasszikus görög korban, a tizenharmadik században és a századfordulón.

– Lackfi János és ön évekig tartott kreatív írás kurzust a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen. A most formálódó világban van helye a művészetnek?

– Egyrészt a művészet, az írás senkit nem érdekel, ezt súlykolja a világ, másrészt én úgy látom, hogy mindenki tanulni akarja. Politikusok, akik egész életükben

a kultúra tönkretételén fáradoznak, tollat ragadnak, könyveket írnak. Fogadjuk el egyszer és mindenkorra, hogy az emberi létezés alapvető szüksége az önkifejezés. Noha én úgy vélem, hogy a művészet nem önkifejezés, megfelelő színvonalon nem önmagadat, hanem az olvasót fejezed ki, az olvasót adod vissza. Nyilván a kettő egymástól nem idegen. Az én munkám a megfogalmazás, az olvasóé a feldolgozás, az pontosabban, hogy rezonáljon rá.

Aki a kultúrát üldözi, feleslegesnek tartja, az az emberiség ellensége. Homo sapiens vagyunk, ez röviden foglalja össze, hogy az emberi faj érző, alkotó, szerető lények közössége.

– Foglalkozik gyerekirodalommal, nagy sikerű gyerekkönyvek szerzője. A gyermek hálásabb befogadó?

– A gyerek nem tudja, hogy mi van és mi nincs, ezért minden reális lehetőségként értelmez a maga kis világában. >

Szó sincs arról, hogy Isten bármit hagy megtörténni.

Mint egy költő. Hozzáteszem, nem is olyan kicsi ez a világ. Az a szülő, aki gyerekirodalomhoz juttatja a gyermekét, mindenképp nyitott, van igénye a jóra, a szépre, a minőségre.

A gyerekek rögtön reagálnak, interakcióba lépnek. Felteszek egy kérdést, azonnal jön a válasz. Nem feszélyezi őket a felnőtt kötelező és unalmas udvariassága. Egyszer hittantáborban megkérdeztem, találkozta-e már kísértettel. Mindenki jelentkezett, hogy igen, mi sem természetesebb, ő találkozott. Komoly meglepetések érik az embert gyerekek között. Nagy a bizalmam, a hitem a gyerekekben.

– Ön vágyódik a gyerekkora után, mi tűnt el a gyerekkorral együtt, mit mentett ki belőle?

– Nagyon jó volna menni, és egy nyarat megint eltölteni Mórón, a nagymamáméknál a 70-es években. Eltűntek azóta az igazi nyarak és telek, meghalt a nagymamám. A nagyapám. Amit lehet, az írásba belementek. Ez épp az írás egyik feladata. Múltmentés.

– Rendszeresen lép fel vidéken alkotóként. Élvezi?

– Tapasztalatom, hogy a kisvárosokban, falvakban élő közönség befogadó arra, hogy lelki konverzációba kerüljön a világgal, és ennek legjobb eszköze az irodalom, azon belül a kortárs irodalom. Sokat jelent nekik az elzárt, elszigetelt világukban a művészet. Mindig befogadó, értő, figyelő közönséggel találkoztam, nagyon jók a tapasztalataim. A családom félig vidéki, félig fővárosi, én mind a két közegben jól érzem magam. Amikor megkaptam a József Attila-díjat, és felléptem Mórón, a közönség soraiban ott ült a nagymamám, ez mindkettőnk számára igazán emlékezetes élmény volt.

– Cseh nyelvből fordít, cseh irodalmat tanít. Mi, magyarok, mit tanulhatnánk a csehektől?

– Az irodalmi szövegekben jobban élnek a humor lehetőségével, nem félnek tőle. Ezért is nagy a cseh irodalom népszerűsége a magyar olvasók között. Például Hrabal nem annyira vicces író, mint sokan hiszik. A Sörgyári

capriccio nem egy sörgyári capriccio, a magyar olvasó látja bele, a könyv eredeti címe nem is ez. A csehektől a kispolgár megbecsülését tanulhatnánk, ők felvállalták ezt a létformát, nekik ez nem okoz gondot. Karel Čapek itt járt a harmincas években, és azt hitte, megőrültek a magyarok, hogy sokan atillában, anakronisztikus arisztokrata ruhákban járnak.

– Élete alakulása változtatott a hitén? Istent soha nem utasította el, nem neheztelt rá?

– Nem. A világban történő szörnyűségekért nem Istent tenném felelőssé. Isten inkább kincs, akivel jól kell élni. Tudnak a világban borzasztó dolgok történni, Isten nem örül neki, szó sincs arról, hogy bármit hagy megtörténni, elképzelésünk sem lehet róla, mennyi borzalmat akadályozott meg. De nem mindig az ő dolga ez, hanem a miénk. Nem követelek. Nem személyes birtokként kezelem Istent.

– „Minden ima vers, és minden vers ima” – nyilatkozta pár éve. Jelenleg alkotóként foglalkoztatja a vallás?

– Van egy Máté evangélium a témájú könyvem, három kiadó különböző indokkal elutasította. Meglepett, hogy ez a téma ennyire nagy elutasításra talál ma Magyarországon. Az Evangélium minden egyes részletét önálló darabokra bontottam, és Máté evangéliumát szorosán követve írtam meg a sajátomat, szabadversekben. Például Jézus pusztában töltött negyven napjának minden napját lejegyeztem.

– A nagy múltú Vigilia egyik szerkesztője. Mesélne az ott folyó munkáról?

– Tetszik, hogy olyan lapnál vagyok, ahol elképesztő szerzők fordultak meg, Pilinszky János, Kerényi Grácia, Pályi András például. A szerkesztőségben papok, szerzetesek, teológus tudósok, rendfőnöknők ülnek, elképesztő kisu-gárzása van egy-egy ilyen találkozásnak. Az igényesség fenntartásához elég arra gondolni, hogy mi Sík Sándor és Rónay György lapja vagyunk.

– „Ha már elpusztul a világ, legyen a sírjára virág?”

– Ez csak akkor igaz, ha kertész leszek. De ha kertész leszek, akkor azon dolgozom, hogy ne pusztuljon el a világ. Abban hiszek. Azért kapálok, palántázok, öntözök. Gyönyörű verssor, de nem ez az igazság. Bár épp ezt mondja a sor is fanyar lemondásával. Azon borong, hogy a világ esetleg el is pusztulhat. Nem árt tudatosítanunk. És aztán egy újabb vödör vízért menni. ♦

SZÖVEG –
VÉSEY MIKLÓS

SOROZAT –
BIBLIAI TÖRTÉNETEK

Végső tisztesség

” Uram, engedd meg, hogy előbb elmenjek és eltemessem apámat!« Jézus azonban ezt felelte: »Kövess engem, hagyd a holtakra, hadd temessék halottaikat!«

(Mt 8, 21-22)

◆ Halottak a halottakat, azt mégis hogyan? Mindegy, gondoltam gyorsan meglesz, apám végakarátában úgyis dísztelen, egyszerű temetés szerepel, kevés résztvevővel, nem lesz nagy dolog megszervezni, simán lesz időm utolérni a Mestert.

Épp a sírkövesnek magyaráztam, hogy a legegyszerűbb, csiszolatlan követ szeretném, bőven elég, ha a név és az évszám rajta van, amikor felhívott Mari néni. Jaj, édes fiam, kezdte sírástól remegő hangon, de jó ember is volt az apád, a legszebb temetést érdemli, már megrendeltem neki a gránit sírkövet, le is szállították a sírhelyhez, ki is fizettem, jaj, ez a minimum kisfiam. Apám mindig is rühellte Mari nénit, aki fülig szerelmes volt belé, sose tudta lerázni, erre az öregasszony még a halála után is odapakolt egy sziklát a nyughelye mellé.

Fél nap ügyintézésbe került, hogy elszállítsák a tömböt, épp elment a teherautó, amikor pittyent a telefonom. Karcsi bácsi küldte a mailt, nekem meg még vagy háromszáz embernek titkos másolatban, a csatolmányban egy partecédula, rajta apám neve és a két évszám, mindkettő hibásan. Felhívtam, hogy ki kérte meg erre, és kiderült, hogy senki, csak segíteni akart nekem, mint apám legjobb barátja, tudja, mennyire el vagyok havazva a munkával. Inkább a kölcsönkapott milliókat adná vissza Karcsi bácsi, válaszoltam, és leraktam a telefont. Következhetett

a valódi gyászjelentés elkészítése és kiküldése, egyenként bemásolva a címeiket, hozzátéve, hogy csak szűk körű temetés lesz, csak azok jöjjenek, akiket külön felhívok. Bele se írtam az időpontot a szövegbe.

Mégis kiderítették valahogy, körülbelül kétszáz ember tolongott a ravatalozó körül, amikor odaértem. Sápítózó szomszéd nénik, szipogó harmad-unokatestvérek, a vállamat lapogató régi kollégák és egy rakás idegen: egy számomra ismeretlen nő egy padon ülve gyereket szoptatott, de közben részvételt nézett rám, egy buszsofőr meg hangosan zokogva verte a mellét, hogy ez van, nincs mit tenni, mind meghalunk. Ez meg kicsoda, kérdeztem a mellettem álló Mari nénit, hát a Pudlics Józsi, ő vezette a buszt, nélküle nem lehetnénk ennyien itt, kisfiam, ő visz majd tovább a halotti torra is, meg a háromnapos emlékkirándulásra, áldott jó ember, megengedte, hogy a csomagtartóba berakjam a töltött káposztát, pedig tudod, milyen szaga van annak.

Miközben szegény apámat egyre lejjebb és lejjebb engedik a szmokingba öltöztetett sírásók, végignézek a sápiítózó, fel-felzokogó idegenek tömegén, akik apámnak talán még a nevét se tudják, és eszembe jut a Mester mondata.

Messze járhat már, de ha a szertartás után el tudom lopni a buszt, akkor talán még utolérhetem. ◆

SZÖVEG –
PARTI JUDIT

KÉP –
ÉDER VERA

SOROZAT –
TÖRTÉNETEK A TAKARÁSBÓL

Megmentett pillanatok

Színházi háttértörténeteket szeretnék mondani a színpadi valóság nézők szeme előtt eltakart oldaláról, abban a reményben, hogy ez a perspektíva hozzásegít a shakespeare-i mondat újragondolásához, miszerint *színház az egész világ. Mindjárt, egy pillanat!*, közösségi színházi előadás, MU Színház, 2022. november

- ◆ Fél éven keresztül épülő előadás –ez még a kicsiny nyári szünettel is irigylésre méltóan hosszú próbafolyamatnak tűnik egy átlagos kőszínház hathetes hegymenetéhez képest. Ez a luxus annak az alkotói gondolkodásnak a terméke, amely a Németországban elterjedt közösségi színház, a Bürgerbühne, vagyis az Állampolgári Színház hagyományát szeretné a hazai közönség számára vonzóvá tenni. Ha a színház egy város nélkülözhetetlen és megkerülhetetlen része akar lenni, kézenfekvő, hogy részvételt és közösségi teret is kínáljon a környezetének: ebben az esetben az idősebb generációt hívta találkozásra a tinédzserekkel. Budapesten a MU Színház az elsők közt adott teret a civilek és a magas művészet találkozásának, bár az Örkényben, a Katonában, a Radnótiban és a Budapest Bábszínházban is működik diákokat és tanárokat, valamint a felnőtt közönséget is megszólító színházpedagógiai műhely, és jönnek létre közösségi előadások.

A MU Színházban tíz évvel ezelőtt kínálta meg Garai Júlia táncművész, táncpedagógus a 60+-os program keretein belül a *Táncórák idősebbeknek* táncos átmozgató tornával a kerület szépkorú lakosait. Júlia azt vallja, hogy „a tánc nemcsak mechanikus tréningezés a testnek, hanem a belső folyamatokat is éppúgy gondozza.” Ez a csapat mára 70+-os korosztállyá érett, de együtt maradt, és évről évre profi színházcsinálókkal közösen hoz létre egy-egy előadást. Emblematikus figurája a csapatnak Fullár Gyula, az idén 78 éves faipari mérnök, aki mindössze a fájó derekát átmozgatni indult el tíz évvel ezelőtt először a színházba, nem is sejtve, hogy mára komoly színpadi rutinra tesz majd szert.

Közösségben a közönséggel

Garai Júlia arról is mesél, mennyire sajnálja, hogy nincsenek felvételek a kezdetektől fogva, hiszen a szépkorúak rengeteget fejlődtek.

Kaposvári Mari is a kezdetektől része a csapatnak, de három gerincsérve miatt ma már nem táncol. 25 éven keresztül az FMH-ban volt népművelő, és egészen kisgyerekkora óta ezer szálon kötődik a színházhoz. Ez a csapat akkor is összejön, ha éppen nem táncol és nem készít előadást, de valamiféle játék minden együttlétükben megjelenik, például amikor egy szóból építenek novellát közösen. „Szeretünk játszani – mondja Mari, amikor a kohézió titkáról kérdezem –, tudunk a saját bajunkon nevetni, és egymásért imádkozni, ha valaki például beteg.”

MI KÖZÜNK III. RICHÁRDHOZ?

A shakespeare-i hősök még mindig a legnagyobb számban népesítik be a világszínpadot, de magyar viszonylatban is a legtöbbet játszott szerző az elmúlt évtizedekben. „De mi közünk III. Richárdhoz?” – teszi fel a kérdést Róbert Júlia író-dramaturg, aki a résztvevők improvizációi,

történetei, gondolatai alapján írta az előadás szövegét, 20 jelenetben rögzítve a két korosztály magányhoz kapcsolódó viszonyát. Úgy gondolja, a civilek saját történeteire és gondolataira éppolyan szükség van a mai magyar színházban, mint például a királydrámákra. A közösségi színházcsinálók számára a kőszínházi és a közösségi előadás, és a mögötte lévő munkafolyamat értéke ugyanaz.

Róbert Júlia tíz évvel korábban a Katona József Színházzal közös produkcióban, a *Hátra arc!*-ban ugyanezzel a szépkorú csapattal dolgozott egy generációkat átölelő szereposztásban. „Minden, amit a színházon látunk, valamelyikük történetéből alakult – ez a hite az előadásnak, így tud közvetlenebbül szólni a nézőhöz és az ő aktuális valóságához” – mondja Juli. A Covid-járvány az elmagányosodás eddig ismeretlen, változatos formáit termelte ki, hatástörténet még korai lenne írni, de önreflektív bárki lehet.

Vizualitásában álomszerűen ismerős képhez nyúlt a másik Kiss Gabriella. Így definiálja önmagát a Képzőművészeti Egyetem Látványtervező tanszékének egyetemi adjunktusa, aki az előadás díszlet- és jelmeztervezője. ➤

Az élő marionettbábuk különleges összhangot igényelnek

A magány a fiatalok számára is hűsbavágó probléma

A két generáció első találkozója a MU Színházban

A közös alkotás mélyebb kapcsolódást hoz létre

A civilek saját történeteire és gondolataira éppolyan szükség van a mai magyar színpadon, mint a királydrámákra.

(Az egyik Kiss Gabriella szintén a színháztudomány területén tevékenykedik egyébként, a Károli Gáspár Egyetem docense.) Logopédusként indult pályája saját tehetségének felismerése után vett új irányt, képzőművészként a kezdetektől a részvételi és közösségi színházi műfajokhoz vonzódik, amelyek számára performatív jellegük miatt izgalmasak. „Számomra a térnek személyisége van” – mondja, miközben átszellemült arccal beszél a télire lezárt nyaralók szomorúságáról, ami megjelenik az előadás díszletében. A nyaraló generációs találkozási pont.

HÍDÉPÍTŐS JÁTÉK

Erős Balázs, a MU Színház művészeti vezetője úgy tartja, a színház nem templom, hanem fórum, ahol nemcsak nézőként, hanem alkotóként is jelen lehet lenni. „Engem a színházban mindig a közösség izgatott, ami alkotás útján létrejöhet” – mondja.

Az egymásra csodálkozás öröme váltja fel a kezdeti tartózkodást

Sereglei András rendező a színházi nevelés világából érkezett

A szépkorúak újra a tanteremben – a tanulás most közös

A főpróba

Az alkotói folyamatban Sereglei András foglalkozott a „tapasztaltakkal”. Ez az ötödik közös munkájuk, a közöttük lévő kölcsönös bizalmon alapuló szeretetkapcsolat szinte tapintható. Amikor András először kezdett idősekkel dolgozni, élethelyzete miatt éppen szüksége is volt egy kapaszkodóra az idősekkel való viszonyában. „Rájöttem a munka során, hogy mennyi élet, mennyi szín és mennyi gyönyörűség van az öregedésben. Addig azt láttam, hogy a szüleim megrogynak, rosszkedvűek lesznek, besötétednek és a fal felé fordulnak. Akikkel dolgozom, egészen másképp állnak az élethez. Legalább annyit tanultam tőlük az életről, mint amennyit ők tőlem a színházról” – meséli. Hasonló élményről számolnak be a produkcióban részt vett fiatalok is, akikkel Bori Viktor színész-drámatanár foglalkozott.

Egy végigpróbált szombati nap estéjén lépek oda a fiatalokhoz a színház udvarán. A Nemes Nagy Ágnes Művészeti Szakgimnázium II. évfolyamából tizenkét diák beszél arról, milyen sokat jelent egy felnőtt valódi

figyelme, aki nem felülről nyilatkoztatja ki a magányról alkotott gondolatait, nem is rávezeti őket a jó válaszokra, hanem eléri, hogy közösen találjanak megoldásokat. Berta Diana az idősek történeteit megismerve döbönt rá arra, hogy a kor mit ad az emberek kezébe. „Csodálkoztam, hogy milyen könnyen lesz birtokosa színpadkész történeteknek valaki – úgy, hogy nem is tud róla, egyszerűen csak van jónéhány év előnye” – mondja.

A főpróbahét alatt figyelem az időseket, ahogy ragyogó, kíváncsi figyelemmel követik a fiatalokat – és a fiatalokat, ahogy ragyogó, kíváncsi figyelemmel nézik a szépkorúakat egy-egy jelenetben.

„Az a színházi kultúra, amely eldugja az öreg színészt, a saját önfelszámolásán dolgozik” – írja Visky András az öreg színészről. Van ebben igazság a társadalom egészére nézve is.

A projekt az Urban Innovative Actions kezdeményezésére, az Európai Regionális és Fejlesztési Alap társfinanszírozásában valósul meg. ♦

SZÖVEG –
JANCSÓ ÁGNES

NORMAFA, „A MAGYAR GRÖNRLAND”

Évszázadokkal ezelőtt egy magányos bükkfa állt a Svábhegy legmagasabb pontján. Akkor még elképzelhetetlennek tűnt, hogy lábszánkózóktól és ródlizóktól lesznek hangosak a havas lejtők. A századfordulón felbukkanó új téli sportok olyannyira népszerűvé váltak, hogy az 1930-as évekre a Normafa az ország egyik legjelentősebb síközpontjává vált, ezreknek kínálva kikapcsolódást.

◆ A VIHARBÜKKTŐL A NORMAFÁIG

A Svábhegy erdői és lankái már az 1600-as évektől vonzották a vadászokat, a zugligeti pálos kolostor pedig a zarándokokat. Ahogy a fejlődő Pesten egymás után bukkantak fel az épületek, egyre nőtt az igény a parkok iránt, így a kirándulók számára is ideális célponttá vált a Budai-hegység, azon belül is a Svábhegy–János-hegy vonulatának legmagasabb, 477 méteren fekvő pontja, egy több száz éves bükkfa körüli tisztás, ahonnan csodás panoráma nyílik a városra. Egyes legendák azt állítják, a bükkfa Mátyás király születésekor sarjadt ki, mások szerint az uralkodó a vadászat fáradalmait pihente ki alatta. Bárhogy is történt, a fa, túlélve az évszázadok villámcsapásait, az 1800-as évekre Viharbükk néven vált ismertté a természetjárók körében.

A kirándulóhelyen gyakran megfordultak művészek is, többek között Jókai Mór író és Keleti Gusztáv festő is. 1840-ben, egy nyári napon a Nemzeti Színház színésznője, a népszerű Schodelné Klein Róza is ellátogatott a fához. A magányos bükkéről Bellini Norma című operája jutott eszébe, így elénekelté annak nagyáriáját. Ezt követően kezdték Normafaként emlegetni a fát, az 1860-as évek térképein pedig már így hivatkoztak a közeli rétre is. Az 1890-es években egy villám hasította ketté a bükkfát, mindent megtettek a megmentéséért, azonban az 1927 nyarán újra elszenvedett villámcsapást már nem élte túl, emlékét 1967 óta tábla őrzi.

Kép: Fortepan

A népszerű színésznő, Schodelné Klein Róza is ellátogatott a fához.

A magányos bükkről Bellini *Norma* című operája jutott eszébe, így elénekelte annak nagyáriáját. Ezt követően kezdték Normafaként emlegetni a fát.

A LÁBSZÁNKÓZÁS KEZDETEI

Régészeti kutatások bizonyítják, hogy az emberek már 3–4 ezer évvel ezelőtt is használtak lábra erősíthető fadarabokat, amelyek a jeges, havas utakon megkönnyítették a mozgást. A sísport Norvégiában született meg, az első síugróversenyt Telemark fennsíkján rendezték meg 1879-ben. Másfél évtizeddel később, 1895-ben Demény Károly, Bély Mihály és társaik Budakeszit fedezték fel síléceken, a Normafán keresztül, és hamarosan létrejött az első magyar síegyesület is

„A mi a ladik a vizen, az a lábszánkó a havon” – olvasható az első szakirodalomban, Chermél István 1897-ben megjelent *A lábszánkózás kézikönyve* című kötetében. Az író a történeti ismertető mellett olyan gyakorlati tanácsokat is megoszt az olvasókkal, mint a lábszánkó készítése, felkötése, a felszerelés gondozása, emellett tippet ad az új mozgásforma elsajátításához is. A síelés eleinte úri sportnak számított, de az 19. század utolsó éveire a polgárság

körében is egyre népszerűbbé vált. A Svábhegyen az is meghozta ehhez a kedvet, hogy 1871-ben átadták a fogaskerekűt, emellett pedig az autók elterjedésével jobb minőségű utakat is építettek.

„ÉLET A SÍ-KORZÓN”

Az első budapesti síversenyt 1909-ben rendezték meg. Az országos megmérettetésben rövid lesiklás, műfutás és síugrás számokban indult el 26 versenyző. Ekkor még egy domboldalban alakították ki az ugratót, az első igazi sánkra 1919-ig kellett várni. Öt évvel később már egy 30 méter hosszú, 9 méter magas és 3 méter széles új sánctot avattak, az eseményről a Színházi Élet is beszámolt: „Eszteendő óta nem ébredtem ilyen korán. Hamarosan fölöltöztem, mert ma sporttörténeti nevezetességű nap van. Az új síugrósánctot avatják föl. [...] Félőrai kalandozás után fölértünk a Normafához, ahol vagy ezer sábrát gyönyörködött a síugrók bámulatos technikájában. [...] A sport rajongóinak csak azt ajánljuk, hogy jobban tömjék meg a háti zsákjukat és a tárcájukat, mert a magyar Grönlandban nemcsak a fiataloknak, de az öreg sportmedvéknek is farkas étvágyuk támad.” A rákövetkező évtizedekben több sánctot is építettek, a következő nagy lépést pedig a PVC jelentette. „Ez nem egyesület, hanem az a műanyag, amelyből elkészült a szabadsághegyi [svábhegyi] síugrósánc. A síugrósánc fehér a PVC-anyagtól – ez a műhó. [...] Körülötte színpompás kép: zöldellő lombok között sárguló és pirosuló falevelek. Közben süit a nap és legjobb síelőink merészeket ugranak a síugrósánctól” – írta a Magyar Nemzet 1958 szeptemberében.

A divat természetesen a sípályákat sem kerüli el. „Ma már egyetlen sí-divat kombinációból sem hiányzik a hosszú, bő nadrág, amelyet a bokában színes szalag köt le. Az előírás szerint ehhez a kék nadrághoz rövid, éppen csak derékig érő kék kabát, színes nyaksál, öv és kék norvég sapka kell, hogy az ember akár Oslóban is megjelenhessenek. [...] A nadrág teljesen kiszorította a síeléshez valóban nagyon célszerűtlen szoknyát. [...] A rúzsról, festékről és egyéb szépítoszerekről nem is kell külön említést tenni, ez már egészen természetes dolog itt a hóban is, persze azok között, akik ezt a területet sem akarják kihagyni a hódítási tevékenységük köréből” – olvasható a Pesti Hírlap 1931-ben megjelent Élet a sí-korzón című cikkében. A Normafa és környéke az 1920–30-as évekre az ország legjelentősebb síközpontjává vált, egy havas napon akár több ezren is megfordultak itt. Hét pálya várta a síelőket: a Nagy- és a Kis-Norma, az Ötlövetű, a Nagy-, valamint a Kis-egyetemi lejtő, a Cső, illetve a Harangvölgyi sípálya. A feljutást négy sífelvonó segítette – az első elektromos drótköteles szerkezetet 1971-ben adták át. 1931-ben épült fel a Normafa Síház, amelyet a Honvéd-Auróra SC és a Vízművek, valamint a Vasas SC síháza követett.

HÁROM EMBERNÉL TÖBB NE ÜLJÖN EGY SZÁNKÓRA

„Szánkón, a tiszta téli levegőn, miként a madár, repülni: gyönyör és pompás mulatság. Hej! – micsoda egészséges légfürdő az. Amellett az ember gondjaitól megszabadul, kedélye fölvidul” – idézte a Hegyvidék Újság 2021-es cikkében Bély Mihályt, aki nem csupán a síelés, hanem a szánkózás hazai úttörője is volt. A 20. század első éveiben sorra épültek a több kilométer hosszú pályák, többek között Zugligetben, Hűvösvölgyben és a Naphegyen. A Magyar Atlétikai Clubhoz kötődik az első hivatalos szánkópálya, amelyet 1909-ben adtak át a Svábhegyen, a használat díja egy idényre 30 korona volt. „A Svábhegy teteje a legszébb téli tájképet mutatja és a pályát 20 centiméter magas hóréteg borítja. Számos munkáskéz dolgozik, hogy a magas, lágy hóréteget lepaskolja és ezzel a pálya felületét csúszóssá, síkossá tegye” – írta a Budapesti Hírlap 1910 januárjában. A „ródli Eldorádójában” tízezrek siklottak le egy-egy havas vasárnap, így nem is csoda, hogy a lapok gyakran számoltak be balesetokról, ütközésekről. Pedig Bély a legfontosabb szabályokat lejegyezte, miszerint három embernél több ne üljön egy szánkóra, a ródlik ne legyenek összekötve, és teljen el legalább 3 perc két indulás között.

Az 1960–70-es években még 40–50 síelésre alkalmas nap volt egy szezonban, bár ezek száma folyamatosan csökken, az élet azóta is tovább pezseg a Svábhegyen. A Normafa Park idén is változatos programokkal várja a téli sportok kedvelőit. ♦

Január 10-ig

tart a Média a
Családért-díj 2022
közönségsvavazása!

Olvassa el, nézze és hallgassa meg az idei magyarországi és határon túli jelöltek cikkeit és műsorait, és szavazatával segítsen kiválasztani a Média a Családért-díj 2022 két közönségdíjasát.

Voksait több munkára leadhatja a hazai és külföldi kategóriában is, az online szavazás január 10. éjfélig tart.

További részletek a www.mediaacsaladert.hu oldalon!

A MÉDIA A CSALÁDÉRT-DÍJ FOTÁMOGATÓJA:

A KÜLFÖLDI MÉDIA A CSALÁDÉRT-DÍJ FOTÁMOGATÓJA:

A KÖZÖNSÉGDÍJ TÁMOGATÓJA:

OLVASSA A KÉPMÁS DIGITÁLIS VÁLTOZATÁT!

Nem kell tárolni, virtuális könyvespolcán bármikor elérí

Ajándékba
is vásárolható

Kiadványát
több eszközön
is elérheti

Pár kattintással
azonnal olvasható,
előfizethető

WWW.DIGITALSTAND.HU/KEPMAS

SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

A világosság világol – a sötétség sötéte

Jakab Krisztina Franciska: Kereszt-s-ég

Ha Isten világít, éjszaka van.
Éppen úgy, mint akkor,
azon az éjszakán,
melyen elárultatott.

◆ A vers a költőnő első kötetében szerepel. A cím – *Van, hogy mégis* (Üveghegy Kiadó 2022) – a költemények vezérgondolatára, sorok közt bujkáló szervező elvére utal, Istenre, pontosabban az ő rejtőzködő jelenlétére. Sorolhatnám, amint a fülszöveg teszi, hogy egyébként közelebből mi mindenről szólnak a versek – a női létről, az anyaságról, a nagyvárosi magányról, a technokrata szellemi terrortól, az idő rohanásáról, az emberi kapcsolatok sebző-formáló megéléséről és annyi másról –, a lényeg mégis: Isten és az őt imádó lélek szenvedélyes tusakodása. Így aztán szükségszerű, hogy e szövegek tele vannak paradoxonokkal, szabálytalan nyelvi megoldásokkal, elliptikus, kihagyásos és egyszavas mondatokkal, rendhagyó szórendekkel, szóalkotásokkal és újraalkotásokkal, meglepő összetételekkel, többértelmű kifejezésekkel. Teremtő nyelv a költőé, szava, szinte mint Isten szava: megteremti, amit kimond. És ez talán a legtöbb, amit egy költő tehet. A kötetben sok a két-, három-, négysoros úgynevezett kisvers. A jelző persze nem ezek irodalmi, esztétikai minőségére vonatkozik, sajátos verstípusról van szó. A kisversek a maguk utánozhatatlan sűrűségével, tömörségével, pár szóval mutatnak rá az emberi lét egy-egy jelenségére, kérdéseket tesznek fel életről, halálról, az emberről, Istenről, a világról, az emberi kapcsolatokról, a sorsról és a szabadságról. Kevés eszközzel mondanak sokat, nem magyaráznak, de kizökkentik az olvasót megszokott gondolkodási

sémáiból. Jakab Krisztina Franciska vers-miniatűrjei is ilyenek. Rövidek, miközben gondolatok, érzések, asszociációk hosszú sorát indítják el. Ennek a hatásnak az lehet az egyik oka, hogy a költemények bővelkednek bibliai, irodalmi, teológiai-filozófiai utalásokban, amelyek mindig váratlan, mégis logikus irányban továbbérettelmezik az eredetit, mint az itt idézett *Kereszt-s-ég* is. Mert a költeményt olvasva veszem csak észre annak a hallatlan horderejét, amit csak és kizárólag Pál apostol hangsúlyoz az utolsó vacsorának, az Eucharisztia alapításának leírásakor, hogy micsoda súlya van annak a körülménynek, miszerint amikor Jézus e legragyogóbb ajándékát adta, bizony sötét éjszaka volt: „Jézus azon az éjszakán, melyen elárultatott, fogta a kenyeret...” (Első korintusi levél II, 23). Az evangélisták csak arról beszélnek, hogy „beesteledett”, vagy „eljött az óra”. Pál nem. Ő kimondja: éjszaka volt. Amúgy az ember hajlamos ezt természetesnek venni: vacsoraidő volt, hát persze, hogy éjszaka. Pedig nem. Hanem: „Ha Isten világít, éjszaka van.” Hányan, de hányan vannak úgy, mint Júdás ezen az utolsó vacsorán, hogy amikor a legnagyobb világosság éri őket, nem bírják el, és akkor választják végleg a sötétséget! Jézus az utolsó vacsorán szeretetének legragyogóbb jelét adta, személyesen Júdásnak: ő, az Úr a legalantasabb rabszolgamunkát végezte el, az ő lábát is megmosta, holott tudta, hogy Júdás hamarosan elárulja. És neki, egyedül neki nyújtotta a vacsora első falatját. Ez volt, ez a világosság volt Júdás elsötétedésének legvégső stádiuma, a sátán, aki addig csak sugallta neki a rosszat, az árulást, most, pontosan a falat átnyújtásának pillanatában, a szeretet világosságának pillanatában hatolt belé, és foglalta el teljes bensőjét. Júdás teljes sötétség lett, kívül és belül. Ahogy János evangélista írja: „Volt pedig éjszaka” (János evangéliuma 13,30). ◆

Carl Heinrich Bloch (1834–1890): Krisztus Gecsemáné kertjében. Olaj, lenvászon, 1878–1879

SZÖVEG –
MÁRTONFFY ANDRÁS

AKI ELRABOLTA AZ ANGOL KORONAÉKSZEREKET

Egy gátlástalan bűnöző története

Számtalan történet szól merész rablókról, akik bátor és arcátlan bűncselekményeket követtek el. Ráadásul sokaknak a büntetést is sikerült elkerülnie. Olyan azonban biztosan nem sok volt, akit a legfőbenjáróbb bűnért, felségárulásért maga a király jutalmazott meg.

◆ 1671 tavaszán egy anglikán pap és a felesége kért bebocsátást a londoni Martin-toronyba, hogy megtekintsék és a saját kezükkel megtapinthatják az angol koronaékszereket. Ez akkoriban frissen szerzett állampolgári jog volt, bárki megtehetette, aki kíváncsiságból vagy tiszteletből végig akarta simítani a felbecsülhetetlen értékű kincseket. A torony 77 éves őre, a jószándékú *Talbot Edwards* készségesen teljesítette a feladatát, és az épület földszinti termébe invitálta a tiszteletre méltónak tűnő párt.

Miközben azonban a látogatás zajlott, váratlan esemény történt. A hölgy hirtelen rosszul lett, és elájult. *Edwards* riadtan próbált segíteni: az emeleten lévő lakásába hívta a házaspárt, ahol az idő közben magához tért asszonyt leültette, és borral kínálta, majd a pap és a felesége hálálkodva távozott. Másnap aztán újra megjelentek, és köszönetük jeléül négy pár fehér kesztyűt ajándékoztak az őr feleségének. A két házaspár szívélyesen elbeszélgetett, és kölcsönösen kifejezték egymás iránti szimpátiájukat. A látogatók ettől kezdve rendszeresek lettek, majd az egyik beszélgetés során felmerült, hogy a tiszteletesek fia jól jövedelmező földekkal rendelkezik Írországban, és tökéletes férje lenne *Edwards* lányának. A toronyőr és felesége alig hitték el, milyen szerencsésük van, miközben fogalmuk sem volt, hogy az egész ismeretség az első pillanattól kezdve hazugságok ravaszul felépített rendszere volt.

Kép: Profimedia – Red Dot

A király nemcsak elengedte a halálbüntetést, de földeket is adományozott Bloodnak, az emberek legnagyobb megrökönyödésére.

BARBÁRSÁG ÉS BRUTALITÁS

A pap nem volt pap, hanem egy Thomas Blood nevű önjelölt ezredes, aki számos bűncselekménnyel a háta mögött ezúttal a koronaékszereket akarta elrabolni. A papné szerepét egy Jenny Blaine nevű színésznő játszotta. Az utolsó látogatásuk során már az „unokaöcs” is megjelent, akit Blood egyik fia, Thomas alakított, valamint jelen volt két másik segítő is, akik a Tower stratégiai pontjain őrködtek. A rablók brutális kíméletlenséggel hajtották végre az akciót. A ruhájuk alatt törökkel és pisztolyokkal felfegyverkezve érkeztek, és még egyszer utoljára eljátszották a tiszteletteljes érdeklődő szerepét. Amint az idős Edwards kinyitotta nekik a kincseket tartalmazó szekrénykét, Blood egy kalapáccsal leütötte, majd egy karddal leszúrta. Ezután betömtek a száját, és megkötözve a földre dobták. A koronaékszerek iránti csodálat ekkor már nem volt szükséges: a koronát Blood laposra kalapálta, és egy táskába gyömöszölte. Az országalmát az unokaöcsöt alakító tolvaj a nadrágjába dugta, a jogart pedig kettéfűrészelték.

CSATA A KORONÁÉRT

A rablás alaposan ki volt tervezve, és teljes sikerrel is járt volna, ha a véletlen közbe nem szól. A toronyőr fia ugyanis váratlanul megérkezett meglátogatni az apját, akinek valahogyan sikerült kiköpnie a rongyokat, és segítségért kiabálni. A rablók menekültek, az ifjabbik Edwards ordítva utánuk vetette magát. A Tower őreit riadóztatták, majd kard- és pisztolypárbajok következtek. A műkincsekről a verekezés hevében több értékes drágakő leesett és eltűnt, a kilapított korona a csatornába gurult, és csak napok múlva találták meg. Bloodot és embereit végül egy haláleset és több sebesülés árán elfogták, majd azon melegében a Tower egyik cellájába zárták. Ilyen főbenjáró bűnért a lehető legsúlyosabb büntetésre számíthattak. Blood a vesztes csata után könnyedén megjegyezte: „Nemes próbálkozás volt, akármennyire sikertelen is. Végül is egy korona volt a tét.”

A RABLÓ MÚLTJA

Thomas Blood arcátlan merészségét könnyebb megérteni, ha szemügyre vesszük a múltját is. Apja jómódú írországi kovácsmester volt, aki kiterjedt földbirtokokkal is rendelkezett. A fiú azonban unatkozott otthon, nem akarta ezt az életmódot folytatni. 1642-ben, amikor kitört az angol polgárháború, ő a húszas éveiben járó, ereje teljében lévő fiatalember volt. Katonai karrierre vágyott, ezért belépett a hadseregbe, méghozzá a parlamenti erőkkel szemben esélyesebbnek gondolt királyi oldalon. Amikor azonban fordulni látszott a kocka, gondolkodás nélkül köpönyeget fordított, és átállt a forradalmárok oldalára. Mire véget értek a harcok, Blood már ezredesnek nevezte magát, és a hatalomra került diktátor, Oliver Cromwell egyik megbecsült embereként halmozta a vagyont. A szolgálataiért földeket és évjáradékot kapott, valamint kinevezték békebírónak is.

Hamarosan azonban újabb fordulat következett. Angliában részben visszaállt a régi rend: 1660-ban II. Károly személyében újra királya lett az országnak. Bloodtól egyetlen tollvonással megvonták a javait, neki pedig – már nem is olyan fiatalon – nincstelenként kellett visszamenekülnie Írországba. Az anyagi csőd és a megaláztatás elkeseredett és gátlástalan cselekedetekre sarkallta. Ezek egyike volt, hogy az angol uralom alatt álló Írországban minden áron zűrzavart keltsen. Dühének egyik legfőbb célpontja Anglia ottani kormányzója, Ormonde grófja, James Butler volt. Ez a karrierpolitikus a forradalom alatt elveszítette szinte mindenét, de az 1660-as restauráció után diadalmasan tért vissza a politikába, II. Károly pedig elárasztotta őt címekkel, birtokokkal és pénzzel.

MERÉSZ ÉS MEGHIÚSULT MERÉNYLETTERVEK

Blood a cromwelli időkből származó barátaival és más embereivel azt a hihetetlenül merész tervet akarta megvalósítani, hogy szabályosan megostromolja a dublini várat, elrabolja a grófot, majd busás váltságdíjat követel érte. A tervet azonban valaki az utolsó pillanatban elárulta, az összeesküvők közül pedig többet elfogtak és kivégeztek. Blood megint elmenekült, ezúttal az írországi hegyek közé, majd némi bujkálás után Hollandiába. Itt sem sokáig bírt a vérével. Nem sokkal később – annak ellenére, hogy 70 millió forintnyi vérdíjat tűztek ki a fejére – visszatért Angliába. 1667-ben egy véres mentőakció során kiszabadította egy régi bajtársát a fogságból, súlyosan megsérült, majd tovább bujkált. Egyik fia, Thomas még tovább ment: útonálló lett, és Anglia vidéki útjain fosztogatta az utasokat. Maga Blood álnéven orvosként és patikusként szélhámoskodott, miközben végig az Ormonde gróf elleni bosszúját tervezgette.

Erre nem sokkal később lehetősége is volt, mert a gróf visszaköltözött Angliába. A Picadilly környékén lakott egy elegáns házban, és nem is sejtette, hogy Blood, aki most már nem elrabolni akarta, hanem meggyilkolni, minden lépését figyeli az embereivel. Egy este, amikor a hintója éppen hazafelé tartott a St. James's Streeten, az álarc mögé bújt kalandor és emberei megtámadták. Kirángatták a kocsiból, lefogták, és a mellkasára egy cédulát tűztek, amelyen az állt, hogy bűneiért ezennel halálra ítélik. Megkötözték, lóra ültették, majd a hírhedt londoni vesztőhelyhez, a Tyburnhöz hurcolták. Bloodnak valóban az volt a szándéka, hogy egy hivatalos kivégzést imitálva, az éjszaka leple alatt felakasztják.

Ormonde szerencséje az volt, hogy az egyik szolgálója lovon utánuk vágatott, és segített kiszabadítani az urát.

Blood és emberei hiába lövöldöztek pisztolyaikkal, elvégették a grófot. Neki viszont fogalma sem volt, ki lehetett a támadó, mindenesetre jutalmat ajánlott a nyomravezetőnek. Blood azonban olyan ügyesen rejtegette a saját részvételét, hogy azt egyelőre senki nem sejtette.

ÉRTHETETLEN KIRÁLYI KEGYELEM

A következő évben bebizonyosodott, Blood mennyire nem tart semmiféle megtorlástól. Végrehajtotta a királyi koronaékszerek minden korábbi bűncselekménynél arcátlanabb elrablását. Miután a Towerbe zárták, tudnia kellett, hogy az ilyen bűnért iszonyatos megtorlás jár. Ő azonban a kihallgatás alatt is gondtalanul és magabiztosan viselkedett, majd azt követelte, hogy személyesen beszélhessen a királlyal. Sikerült is elérnie, így nem sokára ott állt a trón előtt, és makulátlan udvariassággal társalgott Károllyal. Az uralkodót láthatólag szórakoztatta a jelenet, és megkérdezte a vádlottól: „Mi lenne, ha megadnám önnek az életét?” Blood gáláns válasza ez volt: „Igyekeznék megszolgálni, Sire.”

Hihetetlen módon a király végül megbocsátott. Nemcsak hogy elengedte a halálbüntetést, hanem földeket adományozott Bloodnak, amelyek évi 500 font, mai értéken 40 millió forint bevételt hoztak neki. Összehasonlításul érdemes megemlíteni, hogy a leütött és hasba szúrt toronyőrnek, Talbot Edwardsnak ehhez képest összesen 300 font kárpótlást ajánlottak, majd azt sem fizették ki neki. Három évvel ezután belehalt a sérülései szövődményeibe.

Egy korabeli megfigyelő, John Evelyn szemléletesen írja le, milyen érzelmeket váltott ki a társadalomból ez a váratlan fordulat: „Hogy hogyan kaphatott kegyelmet, és kerülhetett vissza a király kegyeibe, nemcsak ezek után, hanem más merész írországi és itthoni cselekedetei után, én bizony meg nem érthetem. Ez az ember nemcsak hogy merész, bár aljas és kegyetlen külsővel, nemcsak hamis ábrázattal rendelkezett, hanem nagyon sima beszédű és veszélyesen megtévesztő is volt.”

A TITOK NYITJA

Evelyn még nem tudhatta, hogy a színpalak mögött ki volt Thomas Blood. Sejtelve sem lehetett arról, hogy ez a gátlástalan kalandor azért viselkedett ilyen magabiztosan, mert II. Károly fizetett kémje és ügynöke volt. Egy olyan időszakban, amikor a frissen visszaállított monarchia még új és sérülékeny volt, és amikor az uralkodó egymás után számos alkalommal oszlatta fel a vele szembeszálló parlamentet, fennállt a veszélye, hogy a polgári erők és a király közötti polgárháború kiújul. A köztársaság-párti erők szervezkedésére és támadására egyfolytában

számítani lehetett, és sokan tartottak a katolikusok befolyásától is. Mindezek kivédésére II. Károly kiterjedt kém- és ügynökhálózatot működtetett. Ez mindenre kapható alakokból állt, olyanokból, mint Thomas Blood.

KIRÁLYI KÉMHÁLÓZAT

1660-ban a király uralkodói monopóliummá tette a postai küldemények kézbesítését, így a frissen alapított Általános Postahivatalon ment keresztül minden levél az országban. Rafinált módszerekkel nyitották fel és zárták le újra a leveleket, elolvasták, lemásolták, és ha kellett, módosították őket. A gyanakvóbb és ravaszabb összeesküvők persze titkosírást alkalmaztak, de Károly hírszerzőinek erre is megvolt a válasza. Kódfejtők egész serege dolgozott neki egy neves oxfordi matematikaprofesszor és egy német diplomata vezetésével. Maga Károly is elégedetten szemlélte azt a bemutatót, amit emberei egy titkos szobában szerveztek, és amelyen büszkén mutatták neki a levelek észrevétlen felbontására, valamint a viaszpecsétek hű másolatainak készítésére szerkesztett gépezeteket. Mindezek teljes sikerrel működtek mindaddig, amíg az 1666-os londoni tűzvész fel nem emésztette az egész arzenált.

A veszélyesebb feladatokat tehetséges és merész, ugyanakkor jól zsarolható bűnelkövetőkkel végeztették. Egy olyan imposztor, mint Blood, kiváló alany volt a számukra. A királyi kegyelemért cserébe mindenre kapható volt. A királyi udvar veszélyes közegében otthonosan mozogva figyelt, provokált, és mindent jelentett a megbízóinak. A kusza londoni utcák és sikátorok világában is rendszeresen megfordult, és kettős ügynökként lebuktatott sok szervezkedést – akár komolyak voltak, akár csak szóbeszédre alapultak.

Valójában bármelyik politikus felbérelhette őt arra, hogy riválisait befeketítse, megzsarolja, tönkretegye, sőt, a fizikai erőszakkal szemben sem voltak erkölcsi fenntartásai. Mint egyszer büszkélkedve megjegyezte: „Nem számít, ha valaki lebuktat, mások majd újra felemelnek. Én vagyok számukra a legjobb eszköz.”

Sok pletyka keringett arról, hogy II. Károly maga rendelte meg Bloodtól a koronaékszerek elrablását, mivel hatalmas adósságai miatt állandó pénzzavarban volt. A valóság talán inkább közelebb áll ahhoz, amit a királyi kémszervezet vezetője mondott Bloodról: „Tízszer annyit ér, mint maga a korona.” ♦

SZÓTS ISTVÁN • GAÁL ISTVÁN
SÁRA SÁNDOR • VITTORIO DE SICA
MICHELANGELO ANTONIONI
FEDERICO FELLINI • ERMANNO OLMI

Filmes barangolások
a székely havasoktól
a Cinecittáig

Keresse a könyvesboltokban
és a www.mmakiado.hu
weboldalon!

SZÖVEG –
SCHUSTER BARBARA

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

Egyfolytában utazom a könyveimen keresztül

Bauer Barbara az egyik legtermékenyebb írónk, túl van húsz megjelent könyvön. Romantikus történelmi regények szerzőjeként tartják számon, de szokták „papírzsepis írónak” is nevezni. Siker, népszerűség ide-vagy oda, ma is elmegy egy olyan író-olvasó találkozóra, amelyet egy falusi könyvtárban tartanak hétköznap délben, és a könyvtár három beiratkozott tagjából egy fő vesz részt a programon.

◆ Amikor beszélgetni kezdünk, azonnal pontosít saját magával kapcsolatban, ön magát nem írónak, hanem szerzőnek tekinti. „Ez nem szerénység. Hiszen látom én is a sikereimet: huszadik alkalommal bízik bennem egy kiadó, huszadik alkalommal remélik az olvasók, hogy ha megveszik a könyvemet, nem fognak csalódni. Ez már felvértezhetne arra, hogy használjam azt a szót: író. De számomra nimbusza van ennek a szónak. Amikor a tükörbe nézek, nem azt érzem, mint amikor Szabó Magdára vagy Dan Brownra gondolok. Nem szeretném magamat ilyen magasságokba emelni, az tévút lenne. Azzal együtt, hogy vallom, élj úgy, ahogyan gondolkodsz magadról. Én alávetem magam az írósnak. Máshogy nézem a világot, amióta írok, máshogy figyelem az embereket, máshogy csapok le gondolatokra. Az egész életem erről szól.”

Pályája indulásához hozzátartozik, hogy bár az írás már egészen korán jelen volt az életében, de huszonévesen – egy hirdetés hatására – először mégis stewardess lett. Első könyve is erről a világról szól. „Imádtam – mondja széles mosollyal –, és ha most újra kezdeném, ugyanígy csinálnám. Falusi lány vagyok, Etyekről jöttem, és világlátott valaki lettem néhány év alatt. Amikor aztán kismamaként otthon voltam, nem tudtam elszakadni: állandóan az eget kémleltem, és mindenre ráfújtam a keményítőt, amelyet azelőtt az egyenruhához használtam. Becsuktam a szemem, és éreztem a TU–154-es nagyon jellegzetes szagát. Ezek hiányoztak, és a Légikisasszonyok megírásával jó volt újra ebben a miliőben lubickolni. Már rég nem repülök, de egyfolytában utazom a könyveimen keresztül.”

Vizet hordott lelencgyerekként,

és amikor elesett, egy – szintén nehéz sorsú – cigányember odament, felsegítette, és újramerítette a vödört. Akkor megjegyezte, hogy bárkitől kaphat az ember segítséget.

A messziről jött fiú című könyvről csak most, a megjelenés után egy évvel lett publikus, hogy igaz történet alapján készült. A történet ugyanis – anélkül, hogy ez akár a regényben, akár a fülszövegben megjelenne – egy közismert személyről, az üzletember Demján Sándorról szól. Bár kelthetett volna szenzációt ezzel, Bauer Barbara részéről mégis tudatos döntés volt, hogy a valódi név nélkül publikálja a könyvet. „Ennek egy oka volt. Elsősorban azt az értékrendet szerettem volna megmutatni, amit Demján Sándor képviselt. Hogy honnan jött, és milyen ember maradt. Százkilencvenként család érkezett Székelyföldről Etyekre és környékére – a lakosságcsere keretében – a második világháború után, és a szekerek egyikén ült egy kisfiú. Egy fiú, aki hitt magában, rengeteget olvasott, és amikor sikeres üzletember lett, akkor sem felejtette el, hogy mélyszegénységből indult. Nem véletlen az a vödörös kisfiú a borítón. Többször elmesélte ezt a jelenetet: vizet hordott lelencgyerekként, és amikor elesett, egy – szintén nehéz sorsú – cigányember odament, felsegítette, és újramerítette a vödört. Akkor megjegyezte, hogy bárkitől kaphat az ember segítséget. Demján Sándor személyisége egyébként egy kicsit Wenckheim József Antal alakjára emlékeztet engem, akinek a fiókjában mindig volt aprópénz, hogy ha valaki beemegy hozzá lopni, legyen mit. Hiszen nyilván azért lop, mert szüksége van rá – volt olyan rabló, akinek később munkát is adott. Demján Sándor is sok mindenkinek segített ugyanígy, az igazságtalanságot pedig nem tűrte. Számos jótékony cselekedetéről tudunk, de igazából a töredékét sem fedte fel ezeknek, sokszor segített névtelenül. Ilyenkor visszaadott valamit abból, amit ő kapott az élete során.”

A Légikisasszonyok lektűr volt, nem is akart más vagy több lenni, hiszen a témához nagyon illett ez a műfaj, de az ezután készülő könyvek már komolyabb hangvételűek. Bauer Barbara azt meséli, mindig egy kérdés, probléma kezdi el izgatni, valamire választ szeretne kapni, és ebből születik aztán egy történet. A leggazdagabb árva című regény Wenckheim Krisztináról szól: „Ő a tíz legmódosabb arisztokrata család egyikéből származik, születésekor elveszítette az édesanyját, és háromévesen az édesapját (Wenckheim József Antalt, akiről egyébként Jókai az Egy magyar nábob címszereplőjét mintázta). Esetében egyszerűen érdekelt, mi kell ahhoz, hogy ne elkényeztetett fruskává váljon valaki, hanem olyan példaértékű, nagylelkű, nagyszívű valakivé, mint ő. Az árvák megmentőjeként tartják számon, és nagy tisztelettel adóznak neki a mai napig Békés megyében, főleg Kigyóson.”

Bauer Barbara édesanyja szülésznő, nagymamája bába volt, és ez a motívum, mellé pedig még egy családi legenda is bekerült az egyik regényébe. „Dédnagymamám elbeszéléséből és más forrásból is az derült ki, hogy valamilyen Erdélyben a családunk egy tagját, aki talán javasasszony volt vagy bába, elégették boszorkányként máglyán. A Kétszáz éves szerelem erre a történetre épül. De egy másik könyvemben a szülésznőt szintén a nagymamáról mintáztam, hiszen ő volt a titkos keresztanya Etyeken. Abban az időben segédkezett szüléseknél, amikor nem lehetett keresztelni. A nagymamák kérésére az éj leple alatt, a hátsó kertben lopta be az újszülötteket a paphoz. Több száz gyerek keresztanyja volt a nagymamám, és az ő leszármazottai ma is ott élnek a faluban.”

Az eddig említett könyvek sorából is már kirajzolódik, hogy Bauer Barbara regényei térben-időben nagyon nagy utat járnak be. Az emberben óhatatlanul felöltik, milyen nagy munka lehet feltérképezni a több száz évvel ezelőtti eseményeket, minden részletében hűen felidézni egy korszakot vagy történelmi jelenetet. Az író így vall erről: „Mindig nagyon elmerülök a részletekben: utánanézek, hogyan készül a vízjel, az egyik regényemhez pedig a tűzománc készítését tanulmányoztam. Az *Elsuttogom százszor* című könyv miatt egy hadisír feltárásáról is nagyon sokat tudok. A Porlik, mint a szikla megírásához kitanultam a pék mesterséget. Az aranyműves fia a Szent Koronáról szól, ehhez csak le kellett ültetnem az étkezőasztalhoz a férjemet, Valastyán Pált, ő ugyanis a Szent Korona kutatója. Az új könyvem, a *Gutenbergről* szóló *Bíborbetűk* megírása előtt elmentem egy könyvkötő tanfolyamra, hogy bebújhassak egy kicsit a »könyv gerince mögé«. A könyvkötő mester arra kért, csukjam be a szemem, és ahogya korabeli eszközök között kézen fogva vezetett, időnként kért, hogy valamit szagoljak meg, érintsek meg, vagy hallgassam a festék hangját. Végsimítotam a bőrt, tapintotam az ólombetűket. Amikor felkészülök egy regényre – ami nagyjából egy, másfél évet jelent –, akkor ennyire megfigyelő vagyok. Emellett rengeteg beszélgetésből, interjúból, levéltári munkából, olvasásból vagy akár filmnézésből áll az anyaggyűjtés. Amikor úgy érzem, elegendő anyagom van, azt megtanulom, mintha egy vizsgára készülnék, azért, hogy az utolsó fázisban, a tényleges írás során – ami egy nagyon koncentrált időszak – már ne kelljen lapozgatnom az anyagok között. Az írás hat-nyolc hétig tart, olyankor minden egyebet félreletesz.”

A drámai események – holokausz, Trianon, Donkanyar – mögött a regényekben mindig van egy romantikus szál. „A szerelmi szál olyan a történetekben, mint a pulóverekben a norvég minta. Szépen vissza tudnám fejtetni, ki tudnám venni a történetből, és akkor is kerek lenne. Mindig két történetet írok, egy szerelmeset és egy történelmit, és azt

összefonom. A férfi olvasóim szerintem átsiklanak a romantikus részek felett, de az ellenkezőjével is találkoztam már. Nekem a romantikus rész mindig egy kicsit feloldozás a történelem súlyával szemben.”

A fekete rózsza Bauer Barbara szülőfalujáról, Etyekről szól, és emiatt nagyon személyes lett már az anyaggyűjtés is. Ráadásul a regény nehéz témát feszeget: azt az időszakot, amikor a svábokat kitelepítették Etyekről, és erdélyieket hoztak a faluba. „A magyar történelemben nagyon sok olyan momentum van, amit nem beszéltünk ki. Pedig a szembenézés fontos a továbblépéshez. Amikor jött a gondolat, hogy össze kéne szedni, amit az öregek még tudnak a faluban, az akkori polgármester segítségével összeült az első helytörténeti fórum. Jöttek az idősek, meséltek, adták egymásnak a szót. Az elbeszélésekből az 1800-as évek végéig vissza lehetett menni. Ezen a fórumon került szóba, mit érezhetett az, akinek a fél családját erőszakkal elvitték, és a helyükre beköltöztettek valaki mást. Nagyon nehezen bevallható érzelmek ezek. Az ember nehezen mondja ki, hogy gyűlöltelek, és közben pedig ott van a tudatalattijában, hogy ha én gyűlölöm, akkor az én családtagomat is gyűlölhetik az új helyén. Ha én szeretek és adok, és azt mondom, sorsközösség – »amit te idáig Székelyföldről megéltél, azt az én hozzátartozóm Etyektől Németorszáig élte meg« –, akkor reménykedhetek, hogy ott is valaki így gondolkodik. Ezt józanul végig lehet gondolni, de azért nagyon nehéz valós érzésként elfogadni. Etyeken is vannak székelyek, svábok, cigányok, tótok, zsidók, ősmagyarok, és ez így van jól. Magyarországon minden település a Kárpát-medence képét tükrözi. Megéljük az együttélést, de a saját identitást is.” ♦

REJTŐ JENŐ
**A TIZENNÉGY
KARÁTOS AUTÓ**

KONCERTSZÍNHÁZ A BUDAPEST BÁRRAL.

2023. 01. 28. SZOMBAT 19:00

KERESZTES TAMÁS, DANKÓ ISTVÁN, MIKÓ ISTVÁN,
MERTZ TIBOR, FEKETE PATRÍCIA, POLÁK FERENC, TURI PÉTER,
JUHÁSZ BENCE ÉS A BUDAPEST BÁR ZENEKAR

RENDEZŐ: KERESZTES TAMÁS

Várkert
Bazár

T R I P

Monumentális regényből grandiózus opera

Háború és béke az Operaházban

A világhírű operarendező, *Calixto Bieito* sodró lendületű színrevitelében, a Genfi Nagyszínházzal koprodukcióban először mutatja be Magyarországon Prokofjev *Háború és béke* című operáját 2023. január 28-án a Magyar Állami Operaház. A nagyszabású alkotásban, 45 szerepben 28 szólista működik közre, a február 18-ig hét alkalommal látható előadáson az OPERA együtteseit *Alan Buribayev* dirigálja.

- ◆ Lev Tolsztoj csaknem 1500 oldalas, műfaji korlátokon átívelő, filozofikus és történelmi, realista regényeposza az orosz és a világirodalom páratlan mesterműve. A 19. század elején, a napóleoni háborúk idején a cári Oroszországban játszódó történetben három nemesi család sorsán keresztül rajzolódik ki a korszak társadalmi tablója. A szerteágazó cselekmény középpontjában három fiatal arisztokrata áll. A házasságon kívül született, nagy vagyont öröklő Pierre Bezukov gróf, a felszínes, világi külsőségektől megcsömörlött szárnyszegéd, Andrej Bolkonszkij herceg, valamint az erkölcsös, folyamatosan anyagi gondokkal küzdő romantikus, jólelkű, fiatal lány, *Natasa*. Emellett több mint 150 szereplőt mozgat a cselekmény, köztük olyan történelmi alakok is megjelennek, mint I. Sándor cár, Napóleon vagy az orosz sereget irányító Kutuzov marsall.

A 20. század egyik legnagyobb hatású szovjet–oros zeneszerzője, *Szergej Prokofjev* két évtized nemzetközi sikerei után az 1930-as évek közepén tért vissza a Szovjetunióba. A *Háború és béke* operai adaptációja már ekkor foglalkoztatta, de a librettóval csak 1941 tavaszára készült el, ebben későbbi második felesége, *Mira Mendelssohn* író-költő is segítette. A darab megszületéséhez igazi lendületet és inspirációt végül a náci Németország II. világháborús Szovjetunió elleni támadása és a Nagy Honvédő Háború adott számára 1941 nyarától. Az eredetileg kétestés opera a szovjet cenzorok javaslatai nyomán tovább bővült, az első koncertszerű bemutatóra 1945-ben Moszkvában, a színpadi premierre 1946-ban Leningrádban került sor. Mindkét alkalommal csak a teljes mű töredéke hangzott el. Művéből Prokofjev végül erős

húzásokkal egy egyestés változatot is készített, a későbbiekben ez lett az általánosan elfogadott változat. Ennek színpadi bemutatóját azonban már nem érthette meg, 1953-ban agyvérzésben elhunyt. A teljes egyestés változat végül 1959-ben a moszkvai Bolsoj Színházban került színpadra.

Az elkövetkező évtizedekben világszerte számos jelentős operaház műsorára tűzte a *Háború és békét*. A Genfi Nagyszínház és a Magyar Állami Operaház koprodukciós keretek közt hozta létre az előadást, amelynek premierjét 2021 szeptemberében tartották Svájcban. Az első felvonás fő helyszínéül szolgáló cári palotabelsőt az OPERA scenikai műhelye készítette el a nemzetközileg elismert német díszlettervező, Rebecca Ringst elképzelései nyomán. A darabot napjaink legkeresettebb operarendezője, a katalán Calixto Bieito vitte színre (kinek emblematis *Carmen*-rendezését a genfi premierrel egy időben mutatta be az OPERA Eiffel Műhelyháza). Az eredeti meglátásairól ismert alkotó színrevitelében a tolsztoji mű érzelmes, pszichológiailag kidolgozott

figuráit úgy helyezte előtérbe, hogy közben színházi szempontból is izgalmas, többretegű, mozgalmas előadást hozott létre. Mindebben segítségére van Prokofjev szinte filmzenei hatást keltő, összetett muzsikája, amelyben tánczenék, népzenei motívumok, katonai indulók és kórustétetek is megtalálhatók, miközben az énekeinek áriái prózai párbeszédekkel keverednek.

A mű magyarországi premierje minden bizonnyal különleges színházi élménynek ígérkezik, amihez nagyban hozzájárul majd a főbb szerepekben Szegedi Csaba (Andrej Bolkonszkij), Brassói-Jőrös Andrea (Natasa Rosztova) és Brickner Szabolcs (Pierre Beuhov), valamint Kovács István (Ilja Rosztov), Gál Erika (Hélène Beuhova), Nyári Zoltán (Anatole Kuragin), Haja Zsolt (Napóleon) és Fried Péter/Rácz István (Kutuzov marsall) alakítása is, továbbá a Magyar Állami Operaház Zenekarának és Énekkarának (karigazgató Csiki Gábor) közreműködése, melyeket a kazahsztáni Astana Operaház vezető karmestere, a Prokofjev operáit jól ismerő Alan Buribayev vezényel. ♦

JANUÁRI KIMENŐ

Fotó: Horváth Judit

LILIOM

A nagyvárosi parkolóház sötétjében egy fénycsóva csap le két egymásba kapaszkodó sziluettre. „Jó estét kívánok, rendőrség!” A két alak összerezzen, kényelmetlenül bámulnak bele a reflektorfénybe. 1909-ben Molnár Ferenc saját korába helyezte a Liliom történetét. Az Örkény Színház új bemutatójának alkotói, a szerző eredeti szándékai mentén, szintén saját jelenükben, kortárs környezetben képzelik el Liliom és Juli szerelmének képeit. Molnár örök érvényű témafelvetéseit a 21. század emberének problémáival, vágyaival, traumáival ütköztetik.

Budapest, Örkény Színház, 2023. január 5., 6., 13.

PÉNZMÚZEUM

A Pénzmúzeum a pénz öt funkciója köré szervezte tereit, segítve saját érintettségünk és a jegybank szerepének megértését a pénzügyek izgalmas, egyszerre ismerős és ismeretlen világában. Az egyes terekben a problémafelvetést a személyes pénzügyeken, döntési játékon keresztül élhetjük át, amit történeti, pénzismereti kitekintés, a jegybanki funkciók bemutatása és numizmatikai tartalmak tesznek teljessé. Mi gyerekekkel jártuk végig, akik nagyon élvezték, úgyhogy ajánljuk a családoknak!

**Budapest, Magyar Pénzmúzeum és
Látogatóközpont**

A NAGY FOTELKVÍZ

Bartha Álmos, a QuizNight alapítója és kvízmestere ezúttal A nagy fotelkvíz címmel állította össze kérdésgyűjteményét, ami családi vagy baráti körben is igényes szórakozást nyújt. Ezúttal sem az unalomig ismételt műveltségi kérdésekre kell számítaniuk a játékosoknak, a tárgyi tudás mellett a csapatok tagjainak egymásra és a logikára is támaszkodniuk kell. Az is kiderül, hogy hogyan tud valaki a már meglévő tudásból új ismeretekre rájönni. „A kocsmakvíz elsősorban a gondolkodás sportja” – mondja Álmos.

HÉT NŐ, NÉGY NAGYLEMEZ

Szöveg: Kölnei Livia

A **Flautett** fuvolakvartett tagjai egyetemista koruk óta együtt zenélnek, és tíz évük zenei termésének javát válogatták jubileumi CD-jükre. Nincs olyan mű, amit ne tudnának előadni négy különféle fuvolán, akár nagyzenekari hanghatást is elő tudnak idézni. *Mozart, Bach, Händel, Beethoven, Chopin, Piazzola, Grieg* és mások közkedvelt, legszebb műveit hallhatjuk lemezükön.

Bognár Szilvia végre lemezen is kiadott tizenkét dalt és egy Lázár Ervin-mesét legendás *Titoktor* gyerekkoncertjeiből, amelyekkel a gyerekeket és szüleiket élőben már annyiszor megörvendeztette. A csodálatos lemezborítót Bognár Szilvia egyik lánya, Kovács Janka Éva rajza díszíti.

A **Szalóki Ági** tizedik nagylemeze a *Zümmögő idő*. A saját szerzemények és népdalfeldolgozások, régizenei hangszerelésű dalok és megzenésített versek csokra nagyszerű ajándék mindenkinek, aki szereti a sokoldalú és nagyon tehetséges Szalóki Ági művészetét.

A **Boggie, Csemer Boglárka** új nagylemeze, a *Fragilité* öt év daltermését mutatja be. Dalai mélyek, szépek, értékesek. Személyes kedvencem a *Greccsó Krisztiánnal* duettben énekelt *Messziről jött ember*. Lemeze CD-formában és online is a legszebb ajándék lehet a mély gondolkodású, jó zenét kedvelők számára.

SZÖVEG –
OSZTOVITS ÁGNES

VARIETAS DELECTAT

„A változatosság gyönyörködtet” – jegyezte meg bölcsen Cicero, és mára szállóigévé lett észrevételét senki sem cáfolta meg az elmúlt 2100 év folyamán. A könyvbarátok pláne nem, amikor a legkülönbözőbb műfajú köteteket válogatják össze a zord téli időkre. Mi is ezt tettük, és nem bántuk meg.

◆ **RAKOVSZKY ZSUZSA AZ IDŐK JELEI** című regénye lehetetlen olvasmány, a kortárs magyar irodalom remeke. A cselekmény a XVI. század harmincas éveiben játszódik, amikor az észak-német Münster irányítását átveszik az anabaptisták, akik a holland *Leydeni János* vezetésével azt ígérik a dolgozó polgároknak, hogy megvédik a város függetlenségét a katolikus püspöktől, mi több, megteremtik az Új Jeruzsálemet. Elsőként a világon. Hogy miként fájulnak el a szép ígéretek, miként uralkodik a téboly, az egyenlőség ígérete hogyan vezet véres terrorhoz – ezt meséli el a regény narrátora, a némának hitt *Liza*, a szép és okos cseléd lány, aki előtt mindenki megnyílik, hiszen úgy vélik, nem tud beszélni. *Liza*, akit még *Leydeni János* is felkeres szűk szobácskájában egy-egy szerelmeskedésre, mielőtt meghirdetné kötelező jelleggel a többnejűséget, és elkezdenének tolongani a város szép lányai a kegyeiért.

Bár a történelemkönyvekből tudjuk, hogy ezek az események valóban megtörténtek Münsterben, hogy a város iszonyatos vérfürdő után végül elesett, *Rakovszky Zsuzsa* könyvét követve óhatatlanul a XX. század forradalmi jutnak eszünkbe, a világmegváltó ígéretek és a milliányi áldozat. Szó sincs a regényben erőltetett, rossz ízű kikacsintásról, felesleges okoskodásról, mégis az az érzésünk, hogy nagyon is közünk van a münsteri krónikához. Annál is inkább, mert a regény mondhatni mai nyelven íródott, mai érzékenységgel. Lírai képek és groteszk jelenetek váltják egymást. Hol úgy érezzük, meg

kell a szívnek hasadni, hol könnyesre nevetjük magunkat. *Rakovszky Zsuzsa* a magyar történelmi regényírás legjobb hagyományait követi, itt van *Eötvös József*, *Kemény Zsigmond*, de még *Mikszáth* szelleme is.

(*Magvető Könyvkiadó, 5499 Ft*)

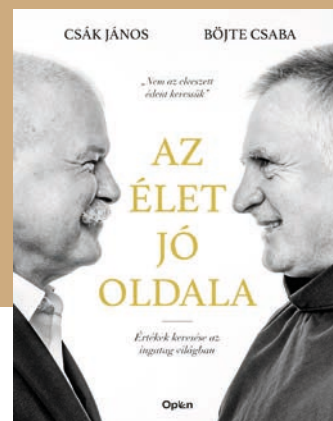
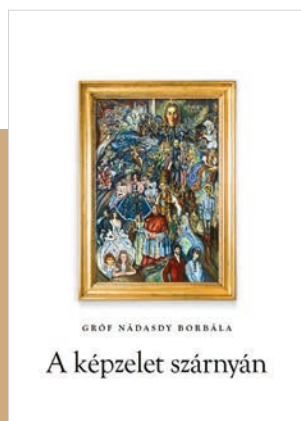
GRÓF NÁDASDY BORBÁLA A KÉPZELET SZÁRNYÁN

Nem tudni, miért ragaszkodik a grófi cím feltüntetéséhez a kiadó, ha szerzője egyszerűen *Nádasdy Borbálának* nevezi magát rögtön az előszóban. A nagy múltú történelmi családból származó, nyolcvanhoz közeledve is gyönyörű, okos és tehetséges asszony a magyar olvasóközönség egyik nagy kedvence. Remek, szórakoztató életrajzi munkái, szakácskönyve után most harminc rövidebb írást tesz közzé, emlékeket a családról, nagyszülei tapasztalatairól, a hétköznapokról és ünnepekről, valamint intelmeket az utókornak. A külföldön is szép karriert befutó asszony, akinek családját komoly sérelmek érték 1945 után, azt üzeni az utókornak, hogy a haza, a múlt mindig velünk marad, kötelességünk az örökséget tovább adni a minket követő nemzedéknek.

(*Méry Ratio Kiadó, 4200 Ft*)

DARVASI LÁSZLÓ AZ ÉV LÉGIUTAS-KÍSÉRŐJE

című kötete harminc novellát vonultat fel a szerző hatvanadik születésnapját köszöntve. Az ünneplés jogos, hiszen 2002 óta *Darvasi* közel harminc könyvet

jelentetett meg már befutott íróként a Magvetőnél. Amikor ez a törökszentmiklósi születésű fiatalember a kilencvenes évek elején bemutatkozott, sokan úgy vélték, remek stílusát és elbeszélőkedvét látva, hogy megérkezett az új *Kosztolányi*. Több nyelvre lefordították írásait, számos külföldi kitüntetést is kapott. Hogy a szélesebb olvasóközönség nem rajong érte annyira, mint Kosztolányiért, annak legfőképpen az az oka, hogy az irodalom rangja és szerepe leértékelődött. Részint a politika szorította háttérbe, részint a kritikusok tekintélyének megkérdőjelezése. Kár. Ebben az ünneplő kötetben ugyanis legalább tíz olyan novella olvasható, amelynek helye lenne a magyar irodalom legjobb elbeszéléseinek gyűjteményében. Egyszerre maiak és időtlenek, mindnyájunkat érintő társadalmi-lélektani kérdéseket tesznek fel, és válaszolnak meg egy-egy felzaklató történetben. Miért nem értik a fiatalok az időseket, és miért nem az idősek a fiatalok? Miért tátong az emberek körül „roppant, jeges űr”? Persze nemcsak szomorú történetek szerepelnek a kötetben, hanem líraiak és a maguk módját mulatságosak is.

(*Magvető Könyvkiadó, 4499 Ft*)

CSÁK JÁNOS–BŐJTE CSABA AZ ÉLET JÓ OLDALA

című kötete úgy született, hogy Csák Anna gyermekkorától otthonában leültette frissen miniszterré kinevezett édesapját és annak régi barátját, Bőjte Csabát, hogy

beszélgessenek az élet nagy kérdéseiről. A hatvanéves Csák János legendás vállalatvezetői, majd sikeres üzletemberi, nagyköveti ténykedése után kétségkívül most ért fel a csúcsra. Adja Isten, hogy miniszterként jól kamatoztassa kiváló szervezőképességét, tudását, műveltségét, hogy ne vegyék el a kedvét az esetleges kudarcok, melyek a pozíció velejárói. (Nem véletlen, hogy 1990 óta járja a pesti művészkörökben – *Csokonait* kiforgatva – a mondás: „Az is bolond, aki kultuszminiszterré lesz Magyarországon.”)

Az öt nagy téma (Értékeink, Család, Munka, Közélet, Saját magam) köré csoportosított beszélgetés során mindkét fél elmondja a véleményét. A hater az árvagyereket felkaroló Csaba testvér leginkább élettapasztalataira hivatkozik, Csák János álmain túl olvasmányaira is. Tulajdonképpen mindenben egyetértenek, a hit, a család, a közösségért végzett munka mindkettőjüknek fontos. Mindketten nagyokat álmodtak, és az álmok nagy részét meg tudták valósítani – nem egyedül, hanem munkatársaikkal. Bőjte Csaba történeteket mesél a szeretet erejéről, Csák János inkább értelmezi a történéseket.

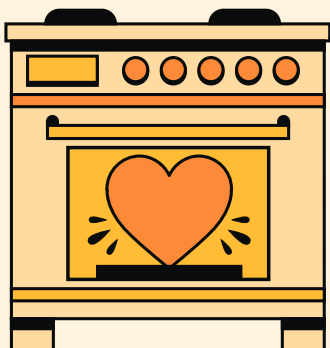
Csák Anna nagyszerű munkát végzett, amikor a két régi jó barát beszélgetését lejegyezte és rendszerezte több mint 450 oldalon. Csák *Levente* pedig két mosolygó férfi képét vitte a borítóra.

(*Open Books, 5990 Ft*) ♦

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

SOROZAT –
#JÓÉJTPUSZI

SISTERGŐS

◆ Rám nézett, és nem azt mondta,
ki ez a kis vakarék,
ugyan ki hívta őt a világra,
miért hiszi, hogy helye lesz
hétmilliárd hangyám között,
akik eszük nélkül szaladgálnak
a világegyetemben, egymás elől
szívják el a levegőt, hanem hogy
választottam vagy, magamból
születek téged a hajnali csillag előtt,
anyád méhétől fogva ismertelek,
még világra sem jöttél, már szerettelek.
Nem fumigált, hogy nézd csak,
micsoda Koszpeti, hát becsinál, bepisil,
hanem hogy végre világra emberedtél,
hőmbörödtél, kicsi kincsem,
majd tisztába teszek én,
kivakarlak minden csúnyságból,
megszabadítalak, kihozlak a fényre.
Nem dörrent rám, na, te pogányfajzat,
még szenteltvízzel sincs aki lespricceljen,
micsoda szégyen, így akarsz te
Isten gyermeke lenni, na hiszen,
hanem addig ösztökélte nagymamám,
míg ő ki nem hisztizte az extra-keresztelőt,
házhoz jött a pap, megkötetett a szövetség,
és bár ennek nem voltam tudatában,
ő folyton bejelentkezett, kiintegetett
a világ dolgai közül, kukucs,
melletted vagyok, ahogy megígértem!

Nem szúrt le, híj, te taknyos fogatlan,
fogalmatlan, gőzöd sincs,
merre van a hittanterem ajtaja,
merre hány méter Isten országa,
hanem éhséget-szomjúságot
keltett bennem, templomkerti gyertyákkal
játszottam, a feszülettel beszélgettem,
beszöktem a templomba is.
Nem küldött el, hogy büdös szoknyapecér,
mit tudod te, mi fán terem a szerelem,
mire való, mire teremtettem,
két test, egy lélek, két lélek, egy test,
csak hazudozol össze vissza a lányoknak,
hanem elküldötte az én asszonyomat,
aki a hűség puha kötelékeivel
vonzott magához, megszegényítő
bizalommal,
melyre nem tudtam nem teljes
ráhagyatkozással felelni.
Nem förmedt rám, hogy te szerencsétlen
elitista, aki nem lelket és életet,
hanem Bachot meg ékes szavakat
keresel a templomban, langyos vagy,
fujj, kiköplek, hanem addig forgatott
a lassan felforrósodó szeretet
olajában míg végül lángra lobbantam
és érte sistergek azóta is,
minden áldott nap. ◆

KEZDD AZ ÉVET SOK SZERENCSEVEL!

JÁTSSZ AZ ÚJ SOK SZERENCSET!
SORSJEGYŰNKKEL
ÉS NYERJ

AKÁR

50 MILLIÓ FORINTOT!

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

A sorsjegyeket keresd a lottózókban, a karitatív sorsjegyárusoknál
és már egyes MOL töltőállomásokon is!

További részletek a www.szerencsejatek.hu honlapon.

#maradonjáték **18**

ZAMRÉD

**KALAFSZKY
ADRIÁNA** NEHÉZ
GYERMEKKORBÓL ÉS
ZENÉBŐL TÁPLÁLKOZVA
JUTOTT EL A SZÍNPADIG,
MA MÁR HÁTRÁNYOS
HELYZETBEN ÉLŐ
GYEREKEKNEK TUDJA
ÁTADNI A ZENÉLÉS ÖRÖMÉT.

Cikk az 38. oldalon

